

VADLĪNIJAS VEIKSMĪGAI PAŠVALDĪBAS SAISTOŠO NOTEIKUMU SAGATAVOŠANAI PAR DZĪVOJAMO TELPU IZĪRĒŠANU KVALIFICĒTIEM SPECIĀLISTIEM

Dzīvojamo telpu izīrēšanas speciālistam mērķis ir piesaistīt kvalificētus speciālistus pašvaldībai, kas savukārt nodrošina pašvaldības funkciju un uzdevumu veiksmīgu izpildi un pašvaldības attīstību.

Palīdzība speciālista nodrošināšanai ar dzīvojamo telpu (turpmāk – Palīdzība) ir viena no pašvaldības palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā veidiem, līdz ar to tai jāiekļaujas pašvaldības sniegtās palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā sistēmā, kā arī jābūt objektīvai un sabalansētai ar citiem attiecīgās palīdzības veidiem.

I NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

Tiesiskais pamats dzīvojamo telpu izīrēšanai kvalificētiem speciālistiem:
Likums «Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšana» (turpmāk – Likums).

Palīdzības piešķiršanas nosacījumi ir noteikti Likuma III¹ nodaļā.

Pašvaldība var sniegt Palīdzību arī pamatojoties uz Likuma 15.panta pamata. Šajā gadījumā speciālisti ar dzīvojamo telpu nodrošināmi vispārējā kārtībā pēc tam, kad ar dzīvojamo telpu ir nodrošinātas visas personas, kas minētas Likuma 13. un 14.pantā.

II PALĪDZĪBAS SNIEGŠANAS ATSEVIŠĶAIS REGULĒJUMS

Dzīvojamo telpu izīrēšana speciālistiem ir **brīvprātīga**. Tās ir pašvaldības tiesības, nevis pienākums. Pašvaldībām ir jāizvērtē sava dzīvojamā fonda iespējas, personu loku un skaitu, kas ir reģistrēti palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanā reģistros un jāpieņem izsvērtais lēmums par šāda tiesiskā regulējuma piemērošanu vai nepiemērošanu.

Likuma III¹ nodaļā ietvertais pilnvarojums un uz tā pamata sniegta Palīdzība nav saistīta ar palīdzības sniegšanu dzīvokļa jautājuma risināšanā Likuma 14.panta kārtībā. Līdz ar to piešķirot dzīvojamo telpu speciālistiem, pašvaldība var sniegt šādu palīdzību, neskatoties uz to personu skaitu dzīvokļu rindā, kas reģistrā ir reģistrēti, pamatojoties uz Likuma 14.pantu.

Pašvaldība var rezervēt daļu vai noteiktu procentu no sava dzīvojamā fonda Palīdzības sniegšanai. Vienlaikus pašvaldībai jāizvērtē, vai konkrētā procenta noteikšana nepadarīs citu personu kategoriju iespējas īrēt pašvaldības dzīvojamo telpu par ļoti ierobežotām. Lemjot par dzīvojama fonda sadali starp sociālajām personu kategorijām un speciālistiem, kas nepieciešami pašvaldībai, jābalansē attīstības un sociālās aizsardzības intereses. Vispārējs princips palīdzības dzīvokļa jautājuma risināšanās sniegšana nosaka, ka, lemjot par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā un piemērojot konkrētās tiesību normas, ņemams vērā arī kritērijs par pašas personas iespējām nodrošināt sev palīdzību. Ņemot vērā minēto, sadalot savu dzīvojamo fondu, pašvaldībai rūpīgi jāizvērtē dzīvojamo telpu piedāvājumu tirgu savā administratīvajā teritorijā un speciālistu kapacitāti atrast piemēroto dzīvojamo telpu un segt tās izmaksas.

Pašvaldības domei jānosaka dzīvojamām telpām, kas ir paredzētas Palīdzības piešķiršanai, **speciālistam izīrējamās dzīvojamās telpas statusu**. Šo statusu pašvaldības dome nosaka ar atsevišķu lēmumu. Šis statuss nav identisks dienesta dzīvokļu statusam, kas tika piešķirts saskaņā ar likumu “Par dzīvojamo telpu īri”.

III. SPECIĀLISTU IZVĒLE

Pašvaldībai piederošu vai tās nomātu dzīvojamo telpu, pašvaldība ir tiesīga izīrēt:

- pašvaldības attīstības programmā ietvertā attīstāmajā nozarē (rīcības virzieni, jomas u.c.) nodarbinātam kvalificētam speciālistam;
 - speciālistam, kas veic ar valsts vai pašvaldības funkciju nodrošināšanu saistītu pārvaldes uzdevumu jomā, **kurā konstatēts nepietiekams kvalificētu speciālistu nodrošinājums.** (Likuma 21¹ panta pirmā daļa)
- ❖ Nosacījums par nepietiekamu kvalificētu speciālistu nodrošinājumu attiecas arī uz speciālistiem, kas nodarbināti pašvaldības attīstības programmā ietvertā attīstāmajā nozarē.

Pašvaldība, izvērtējot pašvaldības attīstības programmā ietvertās nozares (rīcības virzieni, jomas u.c.) un ar valsts vai pašvaldības funkciju nodrošināšanu saistītos pārvaldes uzdevumus, **ar saistošajiem noteikumiem nosaka, kurās darbības nozarēs vai kādu pārvaldes uzdevumu veikšanai nepieciešami speciālisti.**

- ❖ Saistošo noteikumu forma ir obligāta
- ❖ Nosakot rīcības virzienus, jomas, nozares, pārvaldes uzdevumus, kuru veikšanai ir nepieciešami speciālisti, pašvaldībai jābalstās uz faktiskās situācijas izpēti.
- ❖ Ierosinājums veidot saistošo noteikumu redakciju pēc iespējas precīzāku, konkrēti nosakot pārvaldes uzdevumus, jomas, kuros ir konstatēts speciālistu trūkums, vai arī nosakot speciālistu kvalifikāciju, profesijas, kuras ir nepieciešamas. Gadījumā, ja pašvaldībai ir vēlme noteikt vairākas nozares/jomas, kur trūkst speciālistu, ierosinājums šīs nozares veidot, sagrupējot pēc prioritātēm, tādējādi nodrošinot saistošo noteikumu vieglāku piemērošanu gadījumā, ja Palīdzības saņemšanai vienlaicīgi pieteiksies vairāki speciālisti no vairākām nozarēm/jomām/specialitātēm
- ❖ Speciālistu izvēlē pašvaldībai jāpieturas pie vienotiem kritērijiem, lai izvērtējot speciālistu atbilstību saistošajiem noteikumiem, pašvaldības lēmums piešķirt vai nepiešķirt dzīvojamo platību īrēšanai nebūtu balstīts uz atšķirīgiem argumentiem
- ❖ Tiesiskā regulējuma būtība ir piesaistīt pašvaldībai jaunus kvalificētus speciālistus, lai veicinātu novada attīstību un veiksmīgu funkciju īstenošanu. Līdz ar to pamatā Palīdzība piešķirama jaunajiem speciālistiem, kam ir vēlme strādāt novada administratīvajā teritorijā, nevis tiem, kas jau ilgu laiku veiksmīgi strādā pašvaldībā, jo šajā gadījumā iztrūkst pazīme par nepieciešamo speciālistu trūkumu

IV NOSACĪJUMU NOTEIKŠANA SPECIĀLISTIEM

Obligāti nosacījumi, kuriem jāatbilst speciālistam, jau minēti Likumā.

- speciālistam jābūt nodarbinātam pašvaldības attīstības programmā ietvertā attīstāmajā nozarē vai jāveic ar valsts vai pašvaldības funkciju nodrošināšanu saistītu pārvaldes uzdevumu
- jābūt tādām speciālistam, kuru ir trūkums pašvaldības administratīvajā teritorijā
- speciālistam attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā nedrīkst piederēt dzīvojamo telpa.

Likumā arī noteikti abpusējie pienākumi: speciālists nav tiesīgs nodot apakšīrē vai iegūt īpašumā pašvaldības dzīvojamo telpu, bet pašvaldība nav tiesīga to nodot privatizācijai vai atsavināt.

Bez Likumā minētajiem obligātiem nosacījumiem, pašvaldība var noteikt arī papildus nosacījumus speciālistiem Palīdzības saņemšanai, šie nosacījumi var būt arī stingrāki, nekā Likumā minētie. Piemēram, nosacījums, ka ne tikai pašam speciālistam, bet arī tā laulātām un pirmās pakāpes radniekiem nedrīkst piederēt dzīvojamā telpa novada administratīvajā teritorijā.

❖ Dzīvesvietas deklarēšanas kritērijs.

Likuma 4.panta pirmā daļa nosaka vispārīgu principu, ka palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā personai sniedz tā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgā persona deklarējusi savu dzīvesvietu. Vienlaikus jāatzīmē, ka dzīvesvietas deklarēšanas kritēriju attiecināt uz palīdzības piešķiršanu speciālistiem ir grūti, un dažreiz šo kritēriju pat neiespējami piemērot. Likuma III¹ nodaļā paredzētā regulējuma būtība ir piesaistīt pašvaldībai nepieciešamus kvalificētus speciālistus, kas ir gatavi strādāt pašvaldības administratīvajā teritorijā, bet, iespējams, nevar savu vēlni realizēt, jo nav iespēja atrast piemēroto dzīvojamo platību. Līdz ar to jaunajam speciālistam pirms dzīvojamās platības ierādīšanas nav arī iespēja deklarēties pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Nemot vērā minēto, ierosinājums neietvert saistošajos noteikumos dzīvesvietas deklarēšanas kritēriju kā obligātu.

V LĪGUMA SLĒGŠANA

Pašvaldība dzīvojamās telpas īres līgumu ar speciālistu slēdz uz darba tiesisko attiecību laiku, bet ne ilgāku par trim gadiem (Likuma 21³ pants).

Ja pašvaldība nav speciālista darba devējs, tā slēdz sadarbības līgumu ar speciālista darba devēju, kurā norāda: 1) līdzējus; 2) līdzēju sadarbības mērķi un pašvaldības attīstības programmai atbilstošu nozari, kurā līdzēji sadarbojas; 3) līdzēju atbildību, kā arī iespējamo atbildību līguma izbeigšanas gadījumā; 4) savstarpējās informācijas sniegšanas un apmaiņas kārtību attiecībā uz speciālista nodarbināšanu; 5) līguma spēkā stāšanās kārtību; 6) līguma darbības termiņu 7) citus būtiskus līguma nosacījumus. (Likuma 21² panta trešā daļa).

- Ja personas darba devējs ir pašvaldības iestāde vai aģentūra, līgumslēdzēji ir pašvaldība un attiecīgais speciālists
- Ja personai nav darba devēja – tā ir pašnodarbinātā persona, līgumslēdzēju puses ir pašvaldība un attiecīgais speciālists

Izbeidzoties dzīvojamās telpas īres līguma termiņam, pašvaldībai ir tiesības lemt par īres līguma pagarināšanu, ja speciālists joprojām ir nodarbināts šā likuma 21.¹ panta otrajā daļā noteiktajā jomā un ir spēkā sadarbības līgums ar speciālista darba devēju.